

Araştırma Yöntemleri II

I. Dönem Konularının Tekrarı

Bilimsel Yöntemin Aşamaları

- Bilimsel yöntemin işeyiş aşamaları şu şekildedir;
 - 1. Problemin saptanması ve tanınması**
 - 2. Problemin nasıl çözüleceğine ilişkin «kestirimler» yapılarak hipotezlerin oluşturulması**
 3. Araştırma düzeneğine karar verilmesi
 4. Verilerin toplanması (ölçme)
 5. Verilerin çözümlenerek bulguların oluşturulması
 6. Yorum ve genellemeler yapılması
 7. Rapor yazılması
 8. Araştırmanın doğurgularına bağlı yeni probleme yönelme

Araştırma Problemi

- Bilimsel araştırmalara merak edilen ve çözümlmesi amaçlanan bir **problem** ile başlanır.
- **Araştırma problemi:** Araştırmacının, çalışması aracılığıyla cevap aradığı sorudur.
- Her soru bir araştırma problemi olabilir mi?
- Bilimin ölçütlerini hatırlayalım?

Araştırma Problemi

- Araştırma probleminde olması gerekli **genel ölçütler**;
 - ✓ **Görgül yollarla incelenebilir olmalı**
 - ✓ **Önemli olmalı**
 - ✓ **Yenilik getirici olmalı**
 - ✓ **Sınırlanabilir olmalı**
 - ✓ **Açık ve yalın ifade edilmeli ve anlaşılır olmalı**
 - ✓ **Değer yargısı içermemeli**
 - ✓ **Etik olarak uygun olmalı**

Araştırma Problemi Oluşturmak

- Bir araştırma problemini nasıl oluşturabiliriz?
 - Geçmiş araştırmalardan yaralanabiliriz;
 - İncelenmemiş noktaları, boşlukları araştırmak
 - Aynı konudaki araştırma bulguları arasındaki tutarsızlıkları aydınlatmak.
 - Makalenin tartışma bölümlerinde yazarların önerilerinden, o araştırmanın sınırlılıklarından yola çıkabiliriz.
 - Araştırmayı farklı bir örnekleme, farklı bir yöntemle tekrar test edebiliriz.
 - İlgili olduğunu düşündüğümüz bir değişkeni araştırmaya dahil edebiliriz.
 - Deneysel bir araştırmada; başka bir kontrol değişkeni, araştırmayı daha gerçekçi koşullarda tasarlama....

Araştırma Problemi

- Bir araştırma problemini nasıl oluşturabiliriz?
 - **Günlük yaşamdaki gözlem ve deneyimlerimiz**
 - Nasıl olabilir?
 - İş yerinde mobinge uğramak, derste dersi dinleyememek, kronik bir hastalığınızın olması vb.
 - **Günlük yaşamda gelişen beklenmedik sosyal, siyasi, ekonomik, psikolojik olaylar**
 - COVID-19, göçler, doğal afetler, sosyal medya vb.
 - **Kuramlar (bilimsel yollarla edinilen verilerin bir bütün halinde, sistematik olarak anlamlı halde bulunması)**
 - Kuramlar detaylı incelenerek yeni araştırma soruları üretilebilir.

Araştırma Problemi Oluşturmak

- **Öncelikle bir araştırma konusu belirleyin.**
 - Hangi alanda çalışmak istiyorsunuz, ne tür bir konuya ilgi duyuyorsunuz, o konuda merak ettiğiniz noktalar neler...
 - Çalışmak istediğiniz konu ile ilgili literatürde daha önce yapılmış çalışmaları inceleyin.
 - Makaleleri eleştirel bir gözle ve notlar alarak okuyun.
 - Acaba bu çalışma farklı bir örneklemede de aynı sonuçları verir mi?
 - Acaba ... değişkeninin etkisi kontrol edildi mi?

Araştırma Problemi Oluşturmak

1. Adım: Araştırma Konusu Bulmak:

- Araştırma konusu araştırma problemine göre daha geniştir.

2. Adım: Değişkenleri Oluşturmak

- Belirlediğiniz konu başlığı altında yer alan psikolojik özellikleri belirleyin ve bunları birer değişken olarak oluşturun (işe vuruk tanım-ölçme düzeyleri)

Araştırma Problemi Oluşturmak

- **3. Adım: Araştırma Problemini Oluşturmak**
- Belirlediğiniz değişkenin ne sıklıkta meydana geldiğini, ne olduğunu, nasıl olduğunu vb. sorabilirsiniz.
- Eğer ilişki araştırmak istiyorsanız, belirlediğiniz değişkene ek olarak ilişkili olduğunu düşündüğünüz başka değişkenler belirlemelisiniz.
- Böylelikle çalışmanın ikinci değişkenini belirlemiş olursunuz.

Araştırma Problemi Oluşturmak

- Araştırma problemimiz:

**Annelerin duygu düzenleme güçlükleri ile
ergenlik çağındaki kız çocuklarının duygusal
yeme davranışı arasındaki ilişki**

Araştırma Problemi Oluşturmak

- **Araştırma probleminizi değerlendirin:**

Annelerin duygu düzenleme güçlükleri ile ergenlik çağındaki kız çocuklarının duygusal yeme davranışı arasındaki ilişki

- Bu problemde değişkenler (bağımlı, bağımsız, kontrol) anlaşılıyor mu?
- Bu problemde araştırmanın yöntemi anlaşılıyor mu?
- Bu değişkenler ölçülebilir mi? Değişkenleri nasıl tanımlayabiliriz ve ölçebiliriz?

Bu değerlendirme araştırma düzenine şekillenmesine ve hipotezlerin ortaya çıkmasına yardımcı olur.

Araştırma Problemi Oluşturmak

- Bir araştırmacı, araştırma problemini saptarken elde edeceği bilginin sınırlarını yani bilimin hangi amacına hizmet edeceğine karar vermelidir.
- Bilimin çalışma amaçlarını hatırlayalım:
 1. **Betimleme:** Bir kavramın, olgunun doğru şekilde tasvir edilmesidir.
 - Ne, ne zaman, ne sıklıkta gibi sorulara cevap verir.
 - Tanımlamak, sınıflamak, listelemek veya kategorileştirmek için kullanılan işlemleri kapsar.

Araştırma Problemi Oluşturmak

- Bilimin çalışma amaçlarını hatırlayalım:
 2. **Açıklama:** Bir kavramın, olgunun neden olduğunu, buna sebep olan faktörleri açıklamak amacıyla araştırma yapmak
 - Neden sorusuna cevap verir.
 - Nedensel çıkarım için → olayların birlikte değişimi, zamansıra ilişkisi, olası diğer açıklamaların elenmesi

Araştırma Problemi Oluşturmak

- Bilimin çalışma amaçlarını hatırlayalım:
 3. **Yordama (Kestirim):** İlgilendiğimiz olayın diğer olaylarla ilişkisini görgül olarak saptamak
 - Bir değişken değiştikçe bir başka değişkenin değişme ihtimali ile ilgili bilgi verir.
 - Tahmin etmektir → eğilim, ihtimal, olasılık.

Araştırma Problemi Oluşturmak

- Bilimin çalışma amaçlarını hatırlayalım:
 3. **Denetimleme:** Uygulamaya dönük çalışmalardır. Günlük hayatta insanların hayatlarını iyileştirmek amaçlı araştırma yapmaktır.
- <https://www.apa.org/research/action/bullying>

Araştırma Yöntemimiz

- Araştırma problemi → Amaç → Araştırma yöntemimiz ve düzeneği
- Araştırma probleminin amacına göre bilimsel araştırmaları sınıflandırmak mümkündür.
- Araştırma problemimiz: iki durum değişken arasında fark ya da ilişki arıyor mu?

İlişki ya da Fark Arıyoruz	İlişki ya da Fark Aranmıyor
❖ Nedensel ilişki arayan deneysel çalışmalar	❖ İlişki ya da fark aramayan betimsel çalışmalar
❖ Nedensel ilişki aramayan korelasyonel çalışmalar	

Araştırma Düzenekleri

- **Deneysel Araştırma:**
- Araştırmacı tarafından bağımsız değişken üzerinde oluşturulan **farkların bağımlı değişken üzerindeki etkisini** test etmeye yönelik çalışmalardır.
- Neden-sonuç ilişkisi bulmak amacıyla yapılır.
- Değişimleme/manipülasyon; düzey/koşul ne demektir?
- Deneysel araştırmalar;
 - *Denek sayısına göre* → **tek denekli** ya da **çok denekli**
 - *Bağımsız değişken sayısına göre* → **Tek faktörlü** ya da **çok faktörlü**
 - *Deneme koşullarına göre* → **Bağımsız gruplar, tekrarlı ölçümler, karma** desenler olarak sınıflandırılabilir

Araştırma Düzenekleri

- **Deneysel Araştırma:**
- Çok denekli deneylerden «gerçek deneysel düzenekler» bir deneyde olması gereken 4 temel özelliği taşımalı;
 - **Grupların karşılaştırılması** → iki veya daha fazla grup (deney ve kontrol/karşılaştırma)
 - **Seçkisiz atama** → her katılımcının herhangi bir gruba atanma şansının eşit olması
 - **Bağımsız değişkenin değişimlenmesi (manipüle edilmesi)** → her grup bağımsız değişkenin farklı biçimlerine maruz bırakılır
 - **Dışsal değişkenlerin kontrol edilmesi** → bağımlı değişken üzerinde etki edebilecek herhangi başka bir değişkenin etkisi kontrol edilmeli

KAYNAKÇA

- Erkuş, A. (2021) . Davranış Bilimleri için Bilimsel Araştırma Süreci (7. Baskı). Ankara: Seçkin Yayınları.
- Jhangiani , R. S., Chiang , I. A., Cuttler, C. ve Leighton, D. C. (2019). *Research Methods in Psychology* (4th Edition). Kwantlen Polytechnic University
- Shaughnessy, J. J., Zechmeister, E. B., ve Zechmeister, J. S. (2018) Psikolojide Araştırma Yöntemleri. (10. Basımdan Çeviri). Nobel Yayınevi: Ankara.